

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Om Aabenbaring, Kunst og Vidskab

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 243. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1817_312_10-txt-shoot-idm922.pdf (tilgået 28. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Fra dette Stade, hvorpaa unægtelig Historien selv sætter os, kan vi da klarlig see, at den Aabenbaring, som udgiver sig for at være fremkommet paa overordentlig Maade, og som Fornuften ei er for at lade gjælde, ingenlunde derved vækker nogen grundet Mistanke, men snarere en god Formodning om sin Troværdighed; ja, finder man, at Folket, hos hvem den fremkom, skiøndt indtaget for det Underfulde, selv stødte den fra sig, da kan der neppe tænkes nogen anden rimelig Grund, end just dens *Troværdighed* og Sanddruhed; thi kun den sande Prophet kan hades i sit Fædreneland, den falske, som stræber at indaande sit Folks naturlige Attraaer oplivende Kraft, som forguder og i ætherisk Dragt fremstiller deres Hjertes Yndlinger, han maa nødvendig elskes og prises, som en guddommelig Helt, der gjør sit Folk Aandernes Rige underdanigt. Ofte er det desuden bemærket, at Mennesket til alle Tider er stærk hengiven til at troe det Underfulde, et Træk, som ogsaa vel maa være uadskilleligt fra en Skabning, der er sig bevidst som en underfuld Gaade, og maa da vel sagtens naturlig, føle sig hendraget mod en Kreds, hvorfra den synes voldsom løsrevet, maa sagtens, jo mere han føler det Underfulde i Menne244ske-Livet, lytte efter Toner fra det Ubekjendte, som fra sit Hjem, gribe efter hvert hemmeligt Ord, som det der maaskee kunde løse ham Gaaden. Vel har man i de senere Dage, ligesom forud i Rom, stræbt at udslette dette Træk, og udtømme Mennesket for al Higen efter Gaadelandet, al Troe paa det Underfulde, men den Bestræbelse kunde umulig lykkes, thi for at lykkes, maatte den kunne borttage det Underfulde af Menneske-Livet, det er: forvandle Mennesket enten til en Gud eller til et umælende Dyr; saalænge der er Spor af Menneskelighed tilbage, maa ogsaa hin Tilbøielighed lade sig spore, der ikke er andet, end den nødvendige Følelse af tvende Verdens Sammenstød, tvende stridige Kræfters løselige Forbindelse og mægtige Giæring i os, og det Høieste, hvortil vi kan drive det, ved Kamp mod hvad der *oprindeligt* hører til vor Art, er at gjøre det i os kraftløst, og hardtad ukiendeligt i en fordreiet Skikkelse. Tilbøieligheden til at troe det Underfulde, kan saaledes udarte til en udelukkende Forkiærlighed til et vist Slags Urimeligheder og Umueligheder, og Følgen deraf var sidst en *Vanvid*, som kaldte sig selv Fordomsfrihed og Oplysning. Det er jo saaledes aabenbart, at alle Virkninger som Fornuften frakiender Kraften i det Ubekjendte, dem tillægger den enten de sandselige Ting eller sig selv, 245og monne der være anden Forskiel imellem at troe, at en usynlig Gud har skabt Verden, og virker i Alt, og styrer hver Hændelse, og at troe det er den sandselige Verden selv, eller den menneskelige Fornuft, Æren derfor tilkommer, anden Forskiel, end at hint er kun underfuldt, men dette tillige umuligt og selvmodsigende! Dog, selv om man ikke ganske fattede dette, eller kunde indsee, at den Fornuft, der bekæmper *al* Aabenbaring, er bestemt gaaet fra Forstanden, og undgaaer kun andre Daare-Kister, ved at sætte sig fast i en selvgjort af Spindelvæv; saa er det dog nemt at mærke, at Tilbøieligheden til det Underfulde er i de mest vantroe 3: med vanskabt Troe befængte, Tider, lang mere *udsvævende*, end i de allerfrommeste. Naar vi nemlig først spørge os selv, hvad vi forstaae ved det *Underfulde*, da maa Svaret blive, at derved forstaae vi enhver Virkning, hvis Aarsag vi *ikke begribe*, enten fordi vi slet ingen Aarsag kan opdage, eller fordi os synes der er et mærkeligt Misforhold, i det Virkningen, efter vor Forstand, kræver en Kraft eller Virksomhed, som vi i Aarsagen ei kan opdage. Vi vil nu her slet ikke tale om det fornøftige Rom, hvor Troldmænd ret kom til Ære, da al Guddom bleve til Spot, men vi vil see paa vore egne Dage, vi vil ikke lægge Vægt paa Almuens Hang, som til246regnes forrige Tider, ikke engang paa den rasende Lyst til urimelige Romaner og Skuespil, og alskens Tasken-Spillerie, nei, kun paa hvad der har giældt for det allerfornøftigste vil vi fæste Øie, paa de tusinde barnagtige Forsøg, baade i det Smaa og det Store, hvoraf netop de, der skoggerloer af al Troe paa det Underfulde, lovede sig de underfuldeste, urimeligste Virkninger. Historien tilhører det at sætte denne Selv-Modsigelse i sine vigtigste Ytringer, et talende Mindes-Mærke, men hvem af os har ikke Exempler nok paa rede Haand, og huske vi blot, hvilket Afguderie man har drevet med Ord, som Fornuft, Oplysning, Frihed, Menneske-Rettigheder, Tolerance, Methode, Smag, Dannelsen o. s. v. for ei engang at nævne de filosofiske Skolers Abracadabra, husker man, at det paa eengang blev ligesaa stor en Forbrydelse, ikke at bøie Knæ for slige Ord, som at bøie dem i Jesu Navn; husker man hvilke eventyrlige Virkninger man fuldt og fast troede, maatte, som ved et Trylleslag, fremkomme overalt, hvor slige Ord blev dagligt Mundheld, da maa man vel indrømme, at Overtroe og Vantroer i Grunden ere Eet, og at Fornuften, da det lod, som den forkastede al Aabenbaring, netop hyldede den urimeligste af alle, den nemlig, at *Sandserne skabde Aanden*, netop den samme, i 247Følge hvilken de blindeste Hedninger knælede for Steenhuggerens og Guldsmedens Arbejder, og kaldte dem sine Guder. At det nu virkelig er saa, at Folk i vore Dage ingenlunde fattes *den* Troskyldighed, som *Pavedommets* Munke ret mærkelig priste under Navn af credulitas 3: *Lettroenhed*, men kun *den Godtroenhed*, som driver til at troe hvad der er Sandhed, uagtet det, i Pagt med Samvittigheden, forfærder, ydmyger og tugter, det maa saare snart vorde uigiendriveligt; thi Overtroen paa det tomme, billedløse Hjernesvind, kan aldrig blive enten almindelig eller langvarig, Flue-Fængeriet i Spindelvæven kan aldrig blive Menig-Mands Sag, og selv de meest bekvemme og forhippede, maae snart, af Tomhed og Kiedsomhed, under Gaben indsove over den methodiske Væv, hvori de have forgabet sig. Hvem som da forsmaaer bogstavelig at bøie Knæ for Stok og Steen, maa, i det høieste og fineste Sandselige: i *Billed-Ordet*, søge noget hvortil hans Tro kan fæste sig, og da skal man vel faae at see, *hvad* det er Menneskets Fornuft har Modbydelighed for: det Underfulde eller *Samvittigheden*.